

Vienašališkai atlikdama su ECB archyvais susijusių dokumentų poėmį Slovėnija neįvykdė įsipareigojimo laikytis Sąjungos archyvų neliečiamumo principo

Be to, tinkamai nebendradarbiavusi su ECB tam, kad panaikintų neteisėtas šio pažeidimo pasekmes, Slovėnija taip pat pažeidė jai tenkančią lojalaus bendradarbiavimo su Sąjunga pareigą

2016 m. liepos 6 d. Slovėnijos valdžios institucijos *Banka Slovenije* (Slovėnijos centrinis bankas) patalpose atliko kratą ir popierinių bei elektroninių dokumentų poėmį. Tarp šių institucijų paimtų dokumentų buvo visas susirašinėjimas, vykęs naudojant tuometinio valdytojo elektroninio pašto paskyrą, visi jo stacionariame ir nešiojamajame kompiuteriuose buvę elektroniniai dokumentai, susiję su laikotarpiu nuo 2012 iki 2014 m., neatsižvelgiant į jų turinį, taip pat dokumentai, susiję su šiuo laikotarpiu ir buvę valdytojo kabinete. Šie veiksmai buvo atlikti vykdant tyrimą, susijusį su tam tikrais *Banka Slovenije* tarnautojais, įskaitant tą patį valdytoją, kuriems buvo pareikšti įtarimai dėl piktnaudžiavimo įgaliojimais ir pasinaudojimu tarnybine padėtimi, 2013 m. vykstant vieno Slovėnijos banko restruktūrizavimui. Nors *Banka Slovenije* tvirtino, kad šiomis priemonėmis pažeidžiamas iš Protokolo dėl Europos Sąjungos privilegijų ir imunitetų¹ išplaukiantis „Europos Centrinio Banko (ECB) archyvų“ neliečiamumo principas, pagal kurį reikalaujama, kad bet kokiai nacionalinių institucijų prieigai prie šių archyvų turi būti gautas aiškus ECB sutikimas, Slovėnijos institucijos tęsė šią kratą ir dokumentų poėmį, neįtraukdamos ECB.

Šiomis aplinkybėmis ECB Slovėnijos institucijoms paaiškino, kad jo archyvuose yra ne tik dokumentų, kuriuos jis pats yra parengęs, kai vykdė jam pavestus uždavinius, bet ir jo ir nacionalinių centrinių bankų susirašinėjimas, būtinas Europos centrinių bankų sistemos (ECBS) ar Eurosistemos uždaviniams vykdyti, taip pat šių centrinių bankų parengti dokumentai, skirti ECBS ar Eurosistemos uždaviniams vykdyti. ECB taip pat teigė tam tikromis sąlygomis neprieštaraujantis tam, kad būtų panaikinta Slovėnijos institucijų paimtiems dokumentams taikoma apsauga.

Manydama, kad, pirma, vienašališkas aptariamų dokumentų poėmis reiškia ECB archyvų neliečiamumo principo² pažeidimą ir, antra, Slovėnijos valdžios institucijos – priešingai, nei reikalaujama pagal lojalaus bendradarbiavimo pareigą³, – nevedė konstruktyvių diskusijų tam, kad panaikintų neteisėtas šio principo pažeidimo pasekmes, Komisija Teisingumo Teisme pareiškė ieškinį Slovėnijai dėl įsipareigojimų neįvykdymo.

Savo sprendime Teisingumo Teismas, nagrinėdamas bylą didžiojoje kolegijoje, **patenkino Komisijos ieškinį ir pripažino įsipareigojimų neįvykdymą visa apimtimi**. Taigi ši byla suteikė Teisingumo Teismui galimybę paaiškinti sąlygas, taikytinas Sąjungos archyvų apsaugai nuo vienašališko šiems archyvams priklausančių dokumentų poėmio, kurį valstybės narės institucijos atlieka kitose vietose nei Sąjungos pastatai ir patalpos, visų pirma sąlygas, leidžiančias konstatuoti ECB archyvų neliečiamumo principo pažeidimą.

Teisingumo Teismo vertinimas

– Dėl sąvokos „ECB archyvai“

¹ Protokolas (Nr. 7) dėl Europos Sąjungos privilegijų ir imunitetų (OL C 202, 2016, p. 266).

² SESV 343 straipsnis; Protokolo (Nr. 4) dėl Europos centrinių bankų sistemos ir Europos [C]entrinio [B]anko statuto (OL C 202, 2016, p. 230) 39 straipsnis; Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 2 ir 22 straipsniai.

³ ESS 4 straipsnio 3 dalis; Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 18 straipsnis.

Teisingumo Teismas priminė: kadangi ECB yra Sąjungos institucija, **jo archyvams taikomas Sąjungos archyvų neliečiamumo principas**. Teisingumo Teismas paaikškino, kad **Sąjungos archyvai apima Sąjungos institucijos, kaip antai ECB, archyvus, net jeigu jie laikomi kitose vietose nei Sąjungos pastatai ir patalpos**⁴.

Teisingumo Teismas pažymi, kad ECB ir valstybių narių nacionaliniai centriniai bankai sudaro ECBS, o Sąjungos pinigų politiką vykdo ECB kartu su valstybių narių, kurių valiuta yra euro, nacionaliniais centriniais bankais (įskaitant *Banka Slovenije*); šie bankai sudaro Eurosistemą⁵. Šių bankų valdytojai, tarp kurių yra ir *Banka Slovenije* valdytojas, yra ECB Valdančiosios tarybos nariai⁶ ir dalyvauja priimant sprendimus, būtinus ECBS uždaviniams vykdyti. Pagrindinis ECBS tikslas – palaikyti kainų stabilumą. Pagrindiniai ECBS uždaviniai yra, be kita ko, nustatyti ir įgyvendinti Sąjungos pinigų politiką⁷, o tam reikia glaudaus ECB ir nacionalinių centrinių bankų bendradarbiavimo⁸. **Šioje sistemoje nacionaliniai centriniai bankai ir jų valdytojai turi hibridinį statusą, nes jie, nors ir yra nacionalinės institucijos, veikia kaip ECBS**, kurią sudaro šie centriniai nacionaliniai bankai ir ECB, dalis.

Teisingumo Teismas pažymėjo: tam, kad ECBS arba Eurosistema veiktų ir tinkamai vykdytų savo uždavinius, turi vykti glaudus ECB ir joje dalyvaujančių nacionalinių centrinių bankų bendradarbiavimas ir nuolatinis keitimasis informacija, o tai neišvengiamai reiškia, kad dokumentus, susijusius su ECBS ir Eurosistemos uždavinių vykdymu, turi ne tik ECB, bet ir nacionaliniai centriniai bankai.

Šiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas nusprendė, kad **sąvoka „ECB archyvai“ apima tokius dokumentus, net jeigu juos turi nacionaliniai centriniai bankai, o ne pats ECB**.

– Dėl ECB archyvų neliečiamumo principo pažeidimo

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad nagrinėjamu atveju ECB archyvų neliečiamumo principo pažeidimas gali būti konstatuotas, tik jeigu, pirma, dėl tokio nacionalinių institucijų vienašališkai nuspręsto dokumentų, priklausančių prie Sąjungos archyvų, poėmio gali būti padarytas toks pažeidimas ir, antra, tarp paimtų dokumentų iš tiesų buvo tokių, kurie turi būti laikomi sudėtine ECB archyvų dalimi.

Pirma, Teisingumo Teismas konstatavo, kad sąvoka „neliečiamumas“ reiškia apsaugą nuo bet kokio vienašališko valstybių narių kišimosi. Tai patvirtina aplinkybė, kad ši sąvoka apibrėžta kaip apsauga nuo bet kokios kratos, rekvizicijos, konfiskavimo ir eksproprijavimo. Todėl Teisingumo Teismas nusprendė, kad **nacionalinių valdžios institucijų atliekamas vienašališkas Sąjungos archyvams priklausančių dokumentų poėmis yra šių Sąjungos archyvų neliečiamumo principo pažeidimas**.

Antra, Teisingumo Teismas priminė, kad Komisija, pareikšdama ieškinį dėl įsipareigojimų neįvykdymo, turi įrodyti tvirtinamą įsipareigojimų neįvykdymą. Būtent ji, nesiremdama kokia nors prielaida, turi Teisingumo Teismui pateikti būtinus įrodymus, kad šis galėtų patikrinti, ar neįvykdyti įsipareigojimai. Nagrinėjamu atveju Komisija pripažino, kad neturi tikslios informacijos apie Slovėnijos institucijų paimtų aptariamų dokumentų pobūdį, todėl negali nustatyti, ar dalis šių dokumentų turi būti laikomi sudėtine Sąjungos archyvų dalimi.

Vis dėlto **atsižvelgdamas į didelį paimtų aptariamų dokumentų kiekį ir funkcijas, kurias ECB valdančiojoje taryboje, taigi ir ECBS ir Eurosistemoje, turi vykdyti nacionalinio centrinio banko, kaip antai *Banka Slovenije*, valdytojas, Teisingumo Teismas nusprendė, kad yra įrodyta, jog tarp Slovėnijos institucijų paimtų dokumentų neišvengiamai buvo dokumentų, kurie yra sudėtinė ECB archyvų dalis**. Jis taip pat nusprendė, kad **vienašališkai atlikusios**

⁴ Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 1 ir 2 straipsniai.

⁵ SESV 282 straipsnio 1 dalis; Protokolo dėl ECBS ir ECB 1 ir 14.3 straipsniai.

⁶ SESV 283 straipsnio 1 dalis; Protokolo dėl ECBS ir ECB 10.1 straipsnis.

⁷ SESV 127 straipsnio 2 dalis.

⁸ Protokolo dėl ECBS ir ECB 9.2 straipsnis.

tokių dokumentų poėmį Slovėnijos institucijos pažeidė ECB archyvų neliečiamumo principą.

Šiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas pabrėžė, kad pagal Protokolą dėl privilegijų ir imunitetų ir Sąjungos archyvų neliečiamumo principą iš esmės draudžiama valstybės narės institucijai paimti dokumentus, jeigu šie dokumentai yra sudėtinė minėtų archyvų dalis ir atitinkamos institucijos nedavė sutikimo tokiam poėmiui. Vis dėlto ši nacionalinė institucija turi teisę kreiptis į atitinkamą Sąjungos instituciją, kad ši panaikintų atitinkamiems dokumentams taikomą apsaugą (prireikus su tam tikromis sąlygomis), o jeigu suteikti prieigą buvo atsisakyta – kreiptis į Sąjungos teismą, kad gautų sprendimą, įpareigojantį pastarąją instituciją suteikti prieigą prie savo archyvų. Be to, Sąjungos archyvų apsauga niekaip neprieštaruoja tam, kad nacionalinės institucijos valstybės narės nacionalinio centrinio banko patalpose atliktų Sąjungos archyvams nepriklausančių dokumentų poėmį.

– Dėl lojalaus bendradarbiavimo pareigos pažeidimo

Priminęs savo suformuotą jurisprudenciją, susijusią su lojalaus bendradarbiavimo pareigos apimtimi, Teisingumo Teismas pažymėjo: pasibaigus pagrįstoje nuomonėje nustatytam terminui **neleisdamos ECB iš 2016 m. liepos 6 d. paimtų dokumentų identifikuoti tų, kurie susiję su ECBS ir Eurosistemos uždavinių vykdymu, ir negrąžindamos šių dokumentų Banka Slovenije, Slovėnijos institucijos neįvykdė joms tenkančios lojalaus bendradarbiavimo su ECB pareigos.** Šiai išvadai neturi įtakos tai, kad valstybės prokuroras paprašė ECB pasiūlyti jam kriterijus, leidžiančius tarp Slovėnijos institucijų paimtų dokumentų identifikuoti tuos, kurie, ECB manymu, yra sudėtinė jo archyvų dalis. Net ir gavusios šį pasiūlymą Slovėnijos institucijos nesiėmė priemonių sudaryti ECB sąlygų identifikuoti su ECBS ir Eurosistemos uždavinių vykdymu susijusius dokumentus, kurie buvo paimti. Be to, šios institucijos nesutiko su ECB prašymu grąžinti *Banka Slovenije* visus dokumentus, kurie, jų vertinimu, buvo nesvarbūs vykdomam tyrimui.

Šiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas nusprendė: tai, kad Slovėnijos institucijos ėmėsi priemonių minėtų dokumentų konfidencialumui užtikrinti, nepaneigia išvados, kad šios institucijos nagrinėjamu atveju neįvykdė joms tenkančios lojalaus bendradarbiavimo su ECB pareigos.

Taigi dėl laikotarpio po aptariamo poėmio Teisingumo Teismas nusprendė, kad **Slovėnijos institucijos neįvykdė joms tenkančios lojalaus bendradarbiavimo su ECB pareigos.**

PASTABA: Ieškinį dėl įsipareigojimų neįvykdymo valstybei narei, kuri neįvykdė iš Sąjungos teisės kylančių įsipareigojimų, gali pareikšti Komisija arba kita valstybė narė. Teisingumo Teismui konstatavus, kad įsipareigojimai neįvykdyti, atitinkama valstybė narė privalo nedelsdama įvykdyti šį sprendimą. Jeigu Komisija mano, kad valstybė narė neįvykdė sprendimo, ji gali pareikšti naują ieškinį dėl piniginių sankcijų taikymo. Tačiau, jei Komisijai nepranešama apie direktyvą į nacionalinę teisę perkeliančias nuostatas, jos prašymu Teisingumo Teismas gali paskirti piniginę sankciją jau pirmajame sprendime dėl įsipareigojimų neįvykdymo

Žiniasklaidai skirtas neoficialus dokumentas, neįpareigojantis Teisingumo Teismo.

[Visas sprendimo tekstas](#) nuo jo paskelbimo dienos prieinamas CURIA tinklalapyje.

Kontaktinis asmuo: Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127

Nuotraukas iš sprendimo paskelbimo posėdžio galima rasti „[Europe by Satellite](#)“ □ ☎ (+32) 2 2964106